

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.**Hirdetés ára:**

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Zsinatolásunk. (Dixi.) — Azok az üres templomok. I. (Varga Márton,) — Egyházunk neve. (Hurtay György.) — Belföld. — Vegyesek. — Pályázatok. —

Zsinatolásunk.

Egyházi életünk figyelmes szemlélője megütőközéssel látja azt a mozdulatlanságot, azt a fásult közönyt, mely végzetszerűen uralkodik közügyeink minden ágazatában. Sokat várunk-e attól a zsinattól? és azért a biztonság mennyei nyugodtsága ringatott el karjain, vagy semmit sem várunk tőle? s a lemondás dermesztő jege előlte az életet. Nem hiszem, hogy akár az egyik, akár a másik lelki állapot okozná a közélet nyugodt folyását; de itt az esperességi, kerületi közgyűlések tartásának ideje: ehhez készülnek a szellemek.

Csak egy kis kör erősködik nagyon s az sem a zsinat érdekében, hanem ellene: a dunáninzeni intranzigensek nem nagy, azonban erősen mozgó csapata; de melyről nem tudhatni, hogy tulajdonképpen mit akar? Azt nem hiszem, hogy csupán a zsinattartást akarná megakasztani, mert úgy vagyok meggyőződve, hogy legalább a vezetők törekvésök meddségét a nagy többséggel szemben nagyon is belátják. Sokkal komolyabb férfiaknak ismerem e párt tagjait, sem hogy a merő ellenzékeskedés vádjával akarnám sújtani. Annyit beszélnek a politikának az egyházba való behurcolása ellen, hogy végtére el kell hinnünk, hogy náluk sem az indító okok között, sem a háttérben a politikai, nemzetiségi tekintetek épen nem szerepelnek, hanem tisztán az egyház hó szeretete vezeti őket, mint azt ők maguk is erősen állítják.

Szerintök a jelen idő nem alkalmas a zsinattartásra, mert az egyházban uralkodó közszellem nem kedvez az egyház érdekének s azt számos, kivált pedig a pánszláv-heczcekből feltűnő jelenségből mutatják ki. Sokat lehet itt mellette és ellene szólani s beismerve egy oldalon a hibákat, talán a másik félt sem lehetne e vád alól feloldani; de nagyon téved az, ki recriminációkkal akar a bajon segíteni.

Ha igazán szeretik egyházukat, lássanak munkához, hogy megújuljon az egyház szelleme, hogy maguk is megtérve, bűnbánatot keltsenek. Am legyenek ők, ha az Urnak igaz hivei, a kevés kovász mely a tésztába tétetve megkeleszti azt; de, hogy oly kovász kelesszen, melyet távol tartunk a tésztától, ezt még senki sem látta.

Nagyon sajtáságos kívánság, bár nagyfoku öntudatosságra vall, hogy mindnyájan, egy egész magyarhoni ev. egyház az ő fejjelkel gondolkozzék, mert szerintök ez az egy igazság s mert a többség másképp gondolkozik mint ők, ebből aligha formálhatnak jogalapot a távolmaradásra: de amilyen erkölcstelen a többség erőszakoskodása, oly nevetséges alkotmányos életünkben a kisebbség követelése, hogy a többség meghajoljon a kisebbség előtt, mely fél is, birót is játszik a maga ügyében, sőt erősen prókátoroskodik is hol az „Augustana“-val, hol az „1791/92. 26. t.-cz. 4. §.“-ával. Már hiszen én azt nagyon elismerem, hogy ebben a földi életben kevesebb az okos mint a tudatlan, több a rossz, mint a jó; de hogy valamely párt már ezért, mert kisebbségben van, eo ipso bölcs is legyen, jó is legyen, ezt elismerni nem bírom. Különben pedig az igazság hatalma nem függ vallóinak számától s hol a győzelem reménye (nem a pillanatnyi siker, mert ez más dolog) kipárolgott a szivekből, ott vagy a meggyőződés vagy az akarat ereje elhanyaglott. A küzdőhelyről visszavonulni nem szabad. A harcban elesett feltámad s él, a harcból visszavonult él ugyan, de meghalt. Jó lenne ezt is meggondolni!

Sok bajuk van a testvéreknek az „unio“ musával is. Hát „vakulj tót nép-“nek jó ez a riasztgatás de biz abban most nagyon kevés az igazság. Nem tagadom, hogy mindkét protestans egyház férfiai között vannak egyesek és nem is a legrosszabbak, kiknek lelkében él az egyesülés utáni vágy; de, hogy azt már most vagy a közel jövőben valószínűsíteni akarná valaki, olyant nem ismerek. Tudjuk azt

mindnyájan, hogy az unióval saját egyházunkat szétszakgatnók s erősödés helyett gyengülünk magunk s gyengítenék másokat is; de az ev. reformált testvérekben sem látunk semmi vágyakodást az unió után. Ha az idők jeleit jól itélem meg, sokkal távolabblátom én az uniót ma, mint valaha, ezt kár a zsinat ellen felhozni: ignotos fallit, notis est derisui. Hogy közös ügyeink érdekében, egyidőben tanácskozunk, az helyes; de hogy mindketten csak saját háztartásunk berendezésére gondolunk, azt kiki láthatja, ha látni akarja. Hogy sok tekintetben hasonló szerveztünk, a kiépítés után még inkább ki fogja domborítani a rokonság jellemvonását a nélkül, hogy utánzásról lehetne szólni, az a dolgok logikájából folyik. Maradunk mint voltunk, két külön háztartásu, otthonnal bíró a szeretet és érdekközösség köteleivel egybefűzött testvér, inkább külön-külön lakva békességben, mint egy fedél alatt czivódással keserítve magunk s egymás életét. Én ezt az irányzatot látom, a többit ráfogásnak tartom.

Azt a felfogást, hogy ha a négy kerület többsége által történt elhatározás alapján tartott zsinaton, az egyetemes magyarhoni evang. egyház valamely testülete jogával élni nem akarva, nem képviselteti magát, ez esetben a zsinat által hozott s Ő Felsege által szentesített törvények a részt nem vevőkre nézve nem kötelezők, komolyan venni vagy épen czáfolni felesleges. Sokkal nagyobb absurdum ez, sem-hogy egy törvény §-ával rabulistica visszaélve, erőszakolt belemagyarázással a törvény intentióját félremagyarázva akár azt sütik ki, hogy egy-egy kerület magára is tarthat zsinatot, akár pedig, hogy egy kerület többségének ellenzése mellett az egyetemes egyház nem tarthat zsinatot, saját álláspontjukat igazolhatnák. Bizva a zsinattartást ellenzők sokat hangoztatott Krisztus- és egyházszeretetében, nem hiszem, hogy ily sophistikus érveléssel meg akarnák szakgatni a Krisztus testét?

De hát mit akarnak, mi céljaik vannak? Én nem tudom; találgatni s talán gyanúsítani sem nem szabad, sem nem üdvös. Ők tudják. Feleljenek érte Isten és saját lelkiismeretök előtt.

Annyit tudok, hogy ha lehet velők, ha kell nélkülök; de a zsinatot megtartjuk s tartjuk is meg. Ám lássák azok, a kik az evang. egyház ügyeinek tárgyalásától, szervezetének kiépítésétől megtagadták közreműködésüket s ezzel saját maguknak ferde helyzetet teremtettek, az egyház consolidatióját megakasztották, mily felelőséggel terhes magaviseletet tanúsítottak, melynek következményeit, sajnos az egyház is, de ők magok is beláthatlan mértékben viselni fogják.

Most az egyházmegyéknek s kerületeknek alkalmuk lesz nem ugyan a zsinat meg vagy meg nem tartására nézve, mert ez túlhaladt dolog, hanem a zsinati tárgyalások terjedelmére nézve nyilatkozni. Igaz, hogy határozataik nem kötelezők, mert képviselőiknek utasításokat nem adhatnak, hanem becses anyagot szolgáltatnak s a köztudat kifejezése min-

dig irányozó hatással lesz a kiküldendő képviselőkre s így magára a zsinatra is; de meg a független gondolkozásu s meggyőződésű férfit mindig megnyugtatja s megerősíti a küldővel való összhangzat tudata. Ez okból nagy figyelem- és érdeklődéssel csüng tekintetünk a folyó évi közgyűléseken. Adja Isten, hogy az otiummal előkészített munkásság, meghozza a zsinatban megérlelve egyházunk felvirágoztatásának édes gyümölcseit.

Diui.

Azok az üres templomok.

I.

„Üres, mint hétköznap a templom.“ Bizony, bizony, ha csak hivatott egyének valamiképen gátat nem vetnek az egyházi szellem hanyatlásának, ne sokára jelzővé változik át ezen közmondás időhatározója s megérjük, hogy az egész így alakul majd: „Üres, mint a protestáns templom.“

A gyülekezet népes, a templom szép, a pap jó; mégis ha jön a szent vasárnap, a délelőtti prédikációra csak alig jelenik meg tiz, tizenkét nő, három-négy férfi, hogy az ember csodálkozik, miképp lehet ily buzgóság láttára gonddal készülni, lelkesen szólni. A délutáni könyörgésre pedig semmi férfi, három-négy asszony, sokszor egyáltalán senkisé jelenik meg; úgy, hogy nem egyszer megesik, miszerint a pap felmegy a szószékre, körülnéz, le se teszi könyvét s visszamegy, nincs kinek imádkozni. No de hisz ez csak a közönséges vasárnapokon van, vigasztaljuk magunkat; majd jönnek a kedves adventi vasárnapok, majd jönnek a hivek. Elérjük az adventi vasárnapokat, s a templom megint cseng-bong az ürességtől. Nem csoda, gondoljuk, tél van, a hideg megdermeszt testet, lelket: eljön az enyhe tavasz, eljön a meleg nyár, felfakad a buzgóság forrása, csak úgy özönlik majd az áhitatos sereg, csak bírják a szent falak őt befogadni. Beköszön-tenek az enyhe tavaszi, a meleg nyári vasárnapok, akkor tudjuk meg, hogy az áhitat forrása nem volt befagyva, hanem hogy az kiszáradt; mert im a templomok megint csak üresek. S ez így van mindig. Kivévé a sátoros ünnepek első napjait, kevés templomban látunk nagyszámu gyülekezetet.

Valjon mért nem látogatják templomaikat, valjon mért nem hallgatják papjaikat azok a hívők, a kik mindezt maguk állították fel és maguk tartják fel sokszor fáradságosan?

Tavasszal, nyáron, ősszel tán a természet templomát szebbnek találják az Ur házánál. De hisz a mi templomaink nem oly ridegek, hogy azokban a lélek ne tölthetne szívesen pár órát. Télen tán félnek az áthűléstől s nem tudják áhitattal hallgatni lelkesülk beszédét, elvonván figyelmüket a hideg miatt érzékenykedő lábujjak, azokat kell mozgatni. Minden-

esetre szivesebben látogatnák télen a fűtött templomokat, mint a hidegeket, sikeresebb is volna a látogatás. Nosza hát, rendezzük be fűtésre templomainkat! De még azért ne gondoljuk, hogy már akkor tele lesznek; hiszen nyáron hideg sincs s mégis üresek a templomok. A templom tehát, úgy látszik, nem fő, nem döntő oka, hogy nem járnak belé.

Ha az épületben nincs hiba, mért üresek hát a templomok? Hol keressük okát? Bár Isten őrizz a theologusok dühétől, támadjuk meg a papokat! Csak ott nem járnak a templomba, hol a pap rossz, hol teendőinek végzése nem elégíti ki híveit, hol életével meghazudtolja, lerontja mit beszédével épített, hol nem szeretik. Mindenesetre a pap egyénisége sokat tesz, látogatják-e a templomot, vagy nem. Gondoskodjunk hát, hogy ne legyenek rossz papok! A hol a pap már jó magával tehetetlen, legyen oldalánál káplán, a hol a pap végkép nem kell, igazítsuk el más helyre, a mely pap rossz, legyünk rajta, hogy más alkalmazást keressen; ámde ott se járnak sürtiben templomba, hol a pap kitűnő és szeretik. A pap sem fő, sem döntő oka hát, hogy a templomok üresek.

Ha sem a templom, sem a pap nem fő, nem döntő oka, mért üresek hát a templomok? Itt a fogyatkozás nem lehet másban, csakis azokban, a kiknek a templomba járniok kellene, t. i. a hívőkben, a gyülekezetben. És valjon mért nem látogatják a hívők a templomot? Tán a világi gondok nem engedik? Dehogy, hisz a gondok közt legnagyobb szükség van a segedelemre, mely onnan felülről száll alá. Akkor hát tán az örömek nem engednek időt a templom látogatására? Már ezek hamarabb elvonják az embert istentől; de ezek nem elégítik ki teljesen a lelket és nem foglalják el annyira az időt, hogy ne szentelhetnénk hetenként pár órát az égieknek. De mért nem látogatják akkor a templomokat? Hát az csak úgy van, hogy a mit a lélek nem kíván, azután a test ki nem nyújtja kezét. A hívők is legfőbbképen azért nem keresik fel Istennek házáat, mert nem kívánják azt. A pogányok azt tanították, hogy az áldozatok füstje, illatja kellemes érzeteket kelt az Istenekben, s ez által nekik hizelegve magok iránt jó indulatokat ébresztenek azokban. Áldoztak hát, mert azt hitték, hogy arra mintegy szükségök van az Isteneknek. A katolikusoknál a templomjárás is azon jóságos cselekedeteknek egyike, melyek által a bűnös eleget tehet bűneiért Istennek; tehát a templomjárás olyan, mint valami adósságtörlesztés, a melyre szüksége van a hitelező Istennek és az adós embernek egyaránt. És bár ott értelmes szót sem hallanak, özönlenek is a katolikus templomokba mindenkor irigylendő módon, csakhogy ott lerójják tartozásukat, leimádkozzák bűneiket. Ámde a protestans felfogás szerint a templomjárás még nem tesz eleget a bűnökért, arra Istennek semmi szüksége, hizelgés őt meg nem változtatja. S mivel sem Istennek semmi szüksége nincs rá, hogy a hívők látogassák a templomot, sem a hívők egyénileg nem érzik szükségét a templom

látogatásának, mi természetesebb, minthogy nem is keresik azt fel.

Mit tegyünk hát, hogy a hívők jobban látogassák a templomokat? Tán hitessük el mi is hiveinkkel, hogy a hívők templombajárására szüksége van Istennek, hogy az neki hizeleg, hogy azzal bűneinket törleszthetjük? Ments Isten! Hisz akkor megtagadjuk protestáns voltunkat. Maradjunk csak a mellett, hogy Istennek egyedül a tiszta szív kedves, mely élő hittel van tele; de oltuk aztán ezt a tudatot a hívők szívébe még gyermekkorukban oly erősen, hogy azt onnét egész a halálig semmi ki ne szakíthassa! És ha a hívők már kiskoruktól fogják tudni, hogy Istennek egyedül a tiszta, az élőhittel teljes szív kedves; ha fogják tudni tapasztalás útján, hogy a világi gondok, örömek, kísértések közepette csak Isten igéjének hallgatása s követése tarthatja meg szeny nélkül a szívet: akkor fogják is kívánni a templomot, mint azon helyet, hol egyedül biztosíthatják üdvöket. Hátha még a fogékony gyermekortól kezdve megszokott templomlátogatás által megismerik a templomjárás minden áldásait; ha megtudják, hogy ott a szív megkönnyül; s ha megtudják, hogy ott teendőinket illetőleg a habozásból kiegészítő jó tanácsra tehetnek szert; ha megtudják, hogy ott a lélek megacézolóódik az örömek csábításával szemben; ha megtudják, hogy ott a szív erőt szerez ellenállani a legédesebb bűnöknek, s elviselni a legnagyobb terheket: akkor, óh akkor még inkább fogják látogatni a templomot, mint azon helyet, hol megtanulhatják, hogyan lehet már itt e földön is boldognak lenni még a szenvedések közt is. S mihelyt kívánni fogják, mihelyt a nevelés következtében a vallásos érzés kielégítését az élethez szükségesnek fogják tartani; fel is fogják keresni a templomot, mert a mi az embernek életszükségletét képezi, azért mindenre kész, csakhogy azt megszeresse.

A bányász napokon át bujkál hegyek gyomrában, setét üregekben, csakhogy magának örömtől fényes pár órát szerezzen. A gyári munkás eltűri a a kohók égető tüzeit; csakhogy azután enyhet találjon. Vándor komédiás gyötri magát, kardot nyel, cseput rág; csakhogy azután kenyeret ehessen. Az eladósodott gazda felszedi magát, elhagyja hazáját, családját, neki megy a tengernek, kihajóz idegen világba, csakhogy visszaválthassa honi földjét. Sok ember még a bűntől sem riad vissza, ha életfeltételről van szó. Mindenre kész az ember azért, a mi szükséges életéhez. Oda kell hatni, hogy a mint kívánja a test a mindennapi kenyeret, úgy kívánja a lélek a vallás ígét s akkor át fognak menni a hótakart tetőkön műveltek, műveletlenek, szegények, gazdagok; míg így a szomszédba sem lépnek át azért, a miért az ősök háboruk tüzén mentek keresztül. Életszükségletté kell tenni helyes nevelés, szoktatás által a templomjárást; akkor nem lesz okunk panaszkodni az üres templomok ellen. Míg a hívők lelke nem fogja szükségét érezni a templomjárásnak; míg nem fogják megérteni; míg nem fogják lelkük

mélyében magok is érezni azon érzést, mely ihlette volt ama templomba vágyó zsoltárok íróját, kinek lelke úgy óhajtott Urára, mint a szarvas óhajt a szép, híves patakra, kinek kedvesebb volt az Ur házában egy nap, mint máshol ezer nap: mindaddig nem is fogják kívánni a templomot, s míg kívánni nem fogják, nem is fogják vasárnaponként lábaikat a felé irányítaná; főképp ha a kívánsághoz nem járul még valami más is.

Csak akkor fognak azok az üretemplomok megtelni, ha a hívők kívánni fogják Isten igéjét, ha a vallásos érzés kielégítése életszükséglet lesz rájuk nézve. De még az nem elegendő, hogy a hívők szívében legyen a kívánság, a templom után. Sokan vannak a kik szeretnének hegedülni s még sem huzzák rá kedves nótájukat, ha akad is hegedű kezükbe. Mért? Mert nem tudnak hegedülni. Sokan vannak, a kik szeretnének úszni s még sem mennek nagy vízbe. Mért? Mert nem tudnak úszni. Sokan vannak, a kik szeretnének olvasni, írni s még sem teszik, ha van is alkalmuk. Mért? Mert nem tudnak sem olvasni, sem írni. Ép így maguknak egyes hívőknek vallo-másuk szerint sok protestáns ember van, a ki szívesen menne gyakrabban a templomba; tehát van a ki kívánja a templomot, mehetne is belé s még se megyen. Mért? Mert nem tud szíve szerint részt venni az ott végbemenőkben, eunélfogva nem találja magát otthoniasan benne, mint valamely idegen helyütt teljesen ismeretlen dolgok között feszélyezve érzi magát sokszor egészen az unalomig.

Egyik alkotó része istentiszteletünknek, melyben kellő jártasság nélkül nem lehet részt venni, az ének. Ez az alkotórész oly igénytelennek látszik, hogy sokak szerint szinte fölöslegesnek, elhagyhatónak tűnik fel; pedig hát voltaképen oly lényeges, hogy multhatatlanul szükséges, elmaradhatatlan. Ének nélkül az istentisztelet hó nélküli tavasz, fény nélküli nap, víz nélküli forrás; fagyosan hagyja a kedélyt, mely az istenieket akarta befogadni, vakon hagyja az értelmet, mely az istenieket akarta látni, enyhülés nélkül hagyja az egész lelket, mely az istenieken jött enyhülést keresni, az ének ama aranyeke, mely felhasogatja az áhitat Kanaánföldjét, hogy alkalmassá legyen az égi mag elhíntésére. S protestáns hiveink nagy része nem tud bánni ezen aranyekével. Megszólal az orgona, felzendül az ének, de az ő szívében ezek a hangok nem költenek fel édes emlékeket a verőfényes gyermekkorból, akkor sem adtak neki alkalmat a gyermekáhitat lelkesedésével énekelni ez énekeket, nem is verődik vissza most a vízhang lelkében, ismeretlen a dallam is, ismeretlen a szöveg is, próbálgatja az éneklést, de biz sehogy se megy az egész dolog, inkább abbahagyja; pedig ennek igen sok rossz következménye van.

Hogy a hívők nem vesznek részt az éneklésben annak egyik rossz következménye, miszerint kezd lábrakapni azon katolikus szokás, melynélfogva művelt nők magokkal hordják a templomba bársony-

kötésű, ezüstkapcsú imakönyveiket és míg a kántor és parasztnép énekel, addig ők imádkoznak; ez pedig első sorban is nem evangyéliumi, mert az evangyéliumi istentiszteletnek közösnek kell lenni, akkor lelkesítő, akkor építő; másodsorban pedig az ima nem vonatkozván a prédikációra, nem készít el reá. Annak, hogy a protestáns hívők egy része nem vesz részt az éneklésben legártalmasabb következménye az, hogy a darabig való tétlenüllést megunják, télen annál jobban érzik a hideget, nyáron elálmosodnak, s inkább nem mennek a templomba, semhogy ott unatkozzanak. A ki pedig el is megy, ha nem énekel, nem lesznek meg lelkében az éneklés hatásai: kedélye hideg marad, áhitata nem éled, nem lesz alkalmas a szent igék befogadására.

Mint látjuk az ének elmaradása befolyásolja az istentisztelet többi részeinek is a hatását. Első sorban a szentigék és a prédikáció meghallgatását. Bár csodások legyenek a felolvasott dolgok, ha kedélyünk kellőleg meg van szentelve, az ének szárnyain felemelkedett az áhitat kellő magaslatára, értelmünk befogja látni saját végeességét, meghajlik az isteni mindenhatóság előtt, melynek utai végére mehetetlenek; vagy pedig történelmi magvat, tán valamely életigazságot fog sejteni a képies burok alatt s azon nyugszik meg s hódolattal fog adózni azon hit előtt, mely ama dolgokat megírta s ez az ő hitét erősíti. Különben ének nélkül egész más szemmel fogja látni a dolgokat, egész más füllel fogja hallani a mondottakat; nem fognak azok a hívő szív porhanyó földére hullani, hanem az okoskodó, bíráló értelem hideg kövére, honnan leperegnek. Haragudni fog a papra, hogy mit beszél neki olyanokat, a miket ő régen tud; míg kellő áhitat mellett jól esnek lelkének újra meg újra hallani mindazt, a mi üdvöt ad. Tán ellensúlyozná némileg az énekben való jártasság. Mert a szentírással ép úgy vagyunk, mint minden más klasszikus dologgal, minél többet halljuk, minél jobban ismerjük, annál jobban tetszik, annál magasztosabbnak tűnik fel, annál jobban lelkesedünk érte. De mivel ez is ismeretlen a hívők nagy része előtt, ez sem fogja őket a templomba vonzani, s ha el is mennek, nem lesz meg bennök a kellő érdeklődés a meghallgatásra, nyom nélkül fognak a szavak elurrani lelkük felett, nem vetik meg a következők alapját.

S a hol nem volt szántás, nem volt vetés, milyen lesz ott a boronálás? Az imának nem lesz meg a kívánt csillapító, megnyugtató, megszentelő hatása; főképp ha imádkozni se tudnak, mert nem szokták meg azt se iskolában, se otthon kiskoruktól. A lélek könnyebbülés nélkül távozik, úgy a hogy jött; még jó, ha nem unalomtól gyötrötten. És csoda-e, ha nem kívánkozik azon helyre vissza, hol nem érzi magát jól, hol nem tud mit csinálni? Csoda-e, ha üresek a templomok?

Legyen rá gondunk, hogy egyházunk minden tagjának legyen meg a kellő jártassága az isten-

tisztelet gyakorlásában. Ismerje gyakorlatból annak minden alkotó elemét, ismerje vagy legalább érezze ki tapasztalásból minden résznek a célját, rendeltetését; tudjon ott résztvenni minden végbemenőkben, tudjon áhitattal énekelni, tudja hittel hallgatni a szentigéket s a szent beszédet; tudjon buzgón imádkozni, szeresse hallani az áldást; s akkor nem unja meg magát, szívesen fog odamenni, sikeres lesz lelki életében templomjárása. Nem kell félni, hogy üresek lesznek a templomok, csak legyen meg híveinkben a kívánság a templom után, csak legyen meg bennök a kellő jártasság az istentiszteleti részvételben. E szerint jó volna megtudni mindazon eszközöket, melyek által ama kívánság és ama jártasság a hívők tulajdonába mehet át.

Varga Márton.

Egyházunk neve.

E becses lapok 5-ik számában megjelent soraim nem maradtak viszhang nélkül. Tudomást vett róluk a tót nyelven megjelenő „Cirkevné listy“ és e helyütt ketten is tárgyalták a felvetett kérdést. Jóllehet a felszólalók közül egyik sem vallott mellettem, mind a mellett köszönettel tartozom nekik, a miért alkalmat szolgáltatott nekem véleményem bővebb kifejtésére.

A felvetett kérdéshez Raffay testvérem tartotta magát legszigorúbban; Morhács, de különösen Krcsméry barátom főként azért vonnak felelőségre a mit én el sem követtem. Ez utóbbi azzal vádol, hogy e névcserevel részint a felkapott hazafisági eszmének, részint az unionistikus törekvéseknek kívánok áldozatot hozni; és Morhács testvéremmel együtt, hogy az ág. hitvallást el akarom vetni. Ilyenekkel csak az vádolhat engem, a ki nincs hozzászokva másféle foglalkozáshoz, azt azonban, hogy az annyira kárhoytatott cikkben, akár a hazafiságról, akár unioról, akár az ág. hitvallás megcsúfolásáról volna szó, nem állíthatja az, a ki meg is értette azt a mit olvasott. Nincs ott kérem egy árva szó sem az ágost. hitvallásról, csak is egyházunk nevééről, de ha valakinek kedve lenne velem az ágostai hitvallás felől vitába elegyedni, állok elébe, de — más alkalommal most engedjék meg, csak egyházunk nevééről szólok. Nemde erről szól az ének?

„Igenis a mi egyházunk evangélikus egyház és más nem is lehet“ mondja Raffay, mondom én is. Az igaz én valamivel többet mondtam: evangélikus ker. egyház. A „keresztény“ vagy „keresztény“ szócska ellen azonban általános a tiltakozás: mert az az evangélikus mellett felesleges, magától értetődik; mert általános s így roppant tág fogalom; mert másféle egyház nincsen csak keresztény. E három ellenvetés sem egyenként, sem egymás mellett meg nem állhat. Az igaz, hogy a pogány-

nak, mohamedánnak, zsidónak nincs Krisztusa, de ép úgy nincs neki evangélikus is, akkor felesleges az evangélikus elnevezés is, az egyház mellett az is magától értetődik. Hogy roppant tág fogalom lenne azt a római katolikusok nem vallják, ellenkezőleg azt hirdetik, hogy ez jogosan csak az ő egyházukat illeti meg. És ezért használják is uton útfélen: ott van az egyházi pásztorjaiken, ott hivatalos okmányaikon, használják hivatalosan és nem hivatalosan: Catholica keresztény anyaszentegyház. Ők nem tartják azt feleslegesnek, pedig ők sokkal inkább mondhatnák, hogy az magától értetődik mint mi. Mert ha a közbeszédben hallunk, ha a napi sajtóban olvasunk ilyen kifejezéseket: keresztény papok konferenciája, keresztény alapok, keresztény egyház feje stb. stb., akkor azt mindenki tudja, hogy nem rólunk van ott szó, az „magától értetődik,“ hogy azok róm. katolikusok. De mi nagylelkűek vagyunk, önként lemondunk e névről a catholicismus javára. Nem feleslegesnek, de felette szükségesnek tartom én, hogy barát és ellenség, tudós és tudatlan legalább hivatalosan evangélikus szerinti keresztényeknek legyen kénytelen nevezni bennünket.

De már százfelől is hangzik egy ellenvetés: az ajánlott név ép úgy megilleti a testvér evangélikus felekezeteiket, mint minket. Uraim, minek fáj nekünk másnak a feje? minek képviselőnk mi más egyházak ügyét, a mi egyházunkkal szemben? Ők nem kértek fel minket tanácsadásra, nem szorulnak a mi pártfogásunkra, ők azt a mi jogosan megilleti őket megtartják és megvédik magok is. Mi tehát csak avval törődjünk mi illet meg minket s abból senkinek a világon egy hajszálat se engedjünk. És ha az „evangélikus ker.“ elnevezés jogosan megillet minket, minek arról lemondani csak azért, mivel ahhoz más is jogot formálhat. Ugy tudom, hogy a testvér gyűlések az örök üdvösség elnyerésén is csak úgy fáradoznak mint mi, akkor ezen logika szerint, nekünk erről is le kellene mondanunk az ő javukra. Tegye a ki akarja, de én se az egyikről, se a másiktól nem mondok le csak azért mert azt más is akarja vagy akarhatja.

Hogy a gyakorlati életben a miatt zavarok fordulnának elő, nem hiszem. Hiszen ha száz egyházat is megillet az általam ajánlott név, tényleg egyetlen egy se vette fel, hazánkban nincs egyház, a melynek hivatalosan megállapított és elfogadott neve lenne: evangélikus ker. egyház.

Pedig Krisztus igaz egyházának más neve nem is lehet mint az általam javasolt. Keresztények Üdvözítőnk személye, evangélikusok üdvözítőnk tana után. Mivel mi nem csak Krisztus tanához, de főként személyéhez ragaszkodunk hiven s ennek mindkettőnek ki kell fejezve lenni a névben is. Azért Pál apostolra és Lutherre támaszkodva újólag kijelentem, hogy mi nem vagyunk sem paulianusok, sem lutheránusok, hanem keresztények. mivel sem égen, sem földön nincsen más név a melyben nekünk üdvösségtünk lenne. És a mily magasan áll Krisztus

személye minden balandó felett, oly felette áll az ő evangélioma is minden emberi értelemnek, minden emberi tanításnak, tehát az ág. hitvallásnak is. Hiszen ennek a hitvallásnak egyházunkra nézve csak annyiban van becse, értéke, a mennyiben az evangéliumnak hű kifejezője, tehát sem az evangéliom fölé, sem mellé, hanem csak alája rendelendő. A mint Luther az egyháztörténet legkimagaslóbb alakja, azonképen az ág. hitvallásnak egyházunk hittetelei között mindig előkelő helye leszen, de egyházunk nevéhez sem az egyiknek sem a másiknak, semmi köze: mi nem lehetünk ág. hitv. lutheránusok, hanem evang. keresztények. Hogy az egyház századonként miként fejlődött vagy hanyatlott, miként lett meghamisítva vagy megtisztítva, avval számoljon be a történelem vagy a dogmatika, de egyházunk nevének ehhez semmi köze, ha csak ellenségeink álláspontjára nem helyezkedünk a kik a mi egyházunk alapítójának Luthert mondják.

Morhács úr az ág. hitvallás*) védelmében oly messze megy, hogy számomra, a ki az ő hite szerint az ellen viaskodok, ajtót nyit, tessék úgy mond, elhagyni az egyházat. Köszönöm szivességét, de engedje meg, én már csak itt maradok, kegyeskedjék csak behúzni azt az ajtót — maga után.

Hurtay György
ev. pap.

BELFÖLD.

Harangszentelés és az 1790/91. 26. t.-cz. százados emlékűnepe. A balassa-gyarmati ág. hitv. ev. egyház május hó 24-én a hívek áldozatkészségét elismerő s mély vallásos buzgóságukat emelő kettős ünnepnek volt tanuja: a harangszentelés s az ezzel egybekötött 1790/91. 26. t.-cz. által biztosított vallásszabadság kegyeletes megtartásával.

Öröm volt a népet már a kora reggeli órákban szent lelkesedéstől áthatva a templom előtti térségen összegyűlve látni. A nép apraja-nagyja sietett is a hozzátartozandóság adóját leróni a hála és kegyelet szent érzetétől hevitve a templom tornácza felé.

A kettős ünnepély következőleg folyt le: fél tiz órakor a helybeli Ntisz. esperes-lelkész Simkó Frigyes és Holles Danó lelkész urak a káplán segédlete mellett az atya, fiú és szentlélek nevében felszentelt harangnak megszólalása s a „Svatij jest Buh náš na nebi“ kezdetű tót ének három versének elhangzása után a fungensek a zsúfolásig megtelt templomba vonultak s ott az Úr oltára előtt állva szép összhangzatossággal az ünnep jelentőségét emelő ama Antifonával — énekelve — kezdték meg: Szenteld meg Uram e munkát, melyet szereztél mi bennünk a te szent hegyeden, mely Jeruzsálem. Ezt háromszor el-

*) Elismerem, hogy M. úr a hitvallást derekasan megvédte, a midőn senki sem támadta meg, vajjon ha megtámadná valaki, megtudná-e akkor is védelmezni?

énekelve, befejezésül következett: dicsőség legyen az atyának a fiúnak és a szt.-léleknek miképen kezdetben dicsőséges vala, úgy legyen most és mindörökké. Erre megszólalt az orgona ünnepi melabús hangja, melynek akkordjai egyaránt felmelegítő s buzdító hatását úgy, mint a régmúlt idők gyászos emlékeit idézték fel a hallgatóság szivében. — Utána következett az ünnepi szónoklat, melyet nt. Holles Danó dobrocsi lelkész úr, az ismert jeles szónok a hallgató közönség közfigyelme, — minden álpáthost kerülve — igazi szónoki elragadtatással a hívők lelki épülésére és az egybegyűlt más hitfelekezetűek közelismerése mellett mondott el.

Igazán jól esett szivünknek, hogy az igen tisztelt lelkész urat körünkben, mint ünnepi szónokot üdvözölhetjük, ki jeles beszédében kifejtette a protestáns egyháznak — a kegyetlen üldöztetések iszonyu nyomása alatt — vívott vallás és lelkiismeretbeli szabadságának létjogát s erkölcsi hivatását; ki hangsúlyozta, hogy a r. katolikusok által elnevezett „eretnek“ szó méltatlan kifejezése, nem illeti meg a protestánsokat, mert fejük egyedül a Jézus Krisztus, vallásbeli örök igazságai pedig a szt. bibliában, gyökerezvék. I kor. 3. 11. — S ez volt ama két élő fegyver, mellyel a sokkal nagyobb számú ellenség ellen — bizva ügyük igazságában — felvevék a harcot; ez lelkesítette őket a nagy szenvedések közepette bátorságra, kitartásra s állhatatosságra. — Ap. csel. 4., 11—12.

Míg végre mint az éjjelt a nap, a sötétséget a világgóság váltja fel, ép úgy a protestantismus számára a borus napok után derült napok következtek be. II. József lángelméje s korának fenkölt fejedelme a protestánsok sérelmeit az ismeretes türelmi parancsban enyhíti, utóda II. Lipót pedig meghozza számukra az olyannyira kívánt békének olajágát s törvényileg biztosítja vallásszabadságunk gyakorlását az 1790/91. 26. t.-cz. által. És noha az akkori országgyűlés tagjainak többsége r. kath. volt, mégis 280 szavazattöbbséggel 80 ellenében törvénynyé emeltetett. De azért istenek legyen a dicsőség — mondá a szónok — és nem a mienk. Ő munkálja bennünk a jót, az ő szellemének varázsereje int a jóra, buzdít a kitartásra, — egyedül néki legyen hála és dicsőség.

Ez azonban röviden csak halvány fénye akar lenni ama ihlettséggel előadott szónoki beszédnek, melyet az említett lelkész Urtól hallottunk.

* * *

E beszéd elhangzása után következett egy rövid tót ének, melynek eléneklése után a helybeli esperes-lelkész úr az oltár elé lépve szivből fakadó ima után a tulajdonképeni ünnep központját képező harangszentelési beszédet tartotta meg tót nyelven. E beszéd alaki és tartalmi szépségénél fogva a hallgató közönség köztetszésében részesült s nem egy hívőnek fájós könnye kísértte, midőn szeretett lelkészük azok rendeltetéséről szolt. A beszédnek fokozott figyelemmel való meghallgatása s az Ároni áldás után az istentiszteletet befejezte Luther ismeretes remek alkotású éneke: „Hrad prepevny jest Pán Buh náš.“ Utána offerorium a Leopoldianumra, mely 22 frtot eredményezett.

Ekként a nép s a hallgató közönség szivben és lélekben megerősödve, azzal az óhajjal oszlott szét: vajha az

ország más vidékein is a különböző hitfelekezeteket a jó egyetértés, egymás iránti kölcsönös tisztelet, mindenekfelett azonban és mindenkben a krisztusi szeretet lelkesítésénél — egymástól elválasztva bár — de egy közös szent cél felé törekedve: Krisztus szellemi országának terjesztésében.

K. M.

VEGYESEK.

— **Értesítés és kérelem.** Az „Egyetemes Egyházi Névtár“ f. évi július hó végéig okvetlenül meg fog jelenni. Ára úgy mint eddig 1 frt leend. A könyv június hó végéig, legkésőbb július hó 15-ig megrendelendő Tek. Bendl Henrik egyetemes pénztáros úrnál (Bpest, IV. ker. Deák Ferencz-tér 4. sz.) a kinél a könyv ára is fizetendő lesz. A példányok annak idején tek. Hornyánszky Viktor könyvnyomdai és könyvkiadói hivatala által fognak a nagytt. Főesperesi hivatalok útján a t. megrendelőknek megküldetni. Az esperességek és egyes egyházak kebelében időközben előforduló szives és lehető gyors értesítésért esedezik Bachat Dániel, az „e. e. Névtár“ szerkesztője.

— **Adomány.** Földváry Elek földbirtokos és neje széki gróf Teleky Julia ujlag szép jelét adták egyháziasságuk és nemes gondolkodásuknak, midőn előbbi 100 frtot adományozott a péteri ev. egyháznak, az utóbbi pedig 20 frtot a magyar nyelvben legnagyobb haladást tanusított iskolás növendékek jutalmazására. A kegyelemnek ura adjon az egyházaknak sok ily buzgó pártfogókat!

— **Lelkészválasztások.** A tót aradáci gyülekezet Kiss Kálmán, temes-buttyini lelkész urat jelentékeny szótöbbséggel lelkészévé választotta, ki is június hó első hetében fogja elfoglalni új állomását.

— **Az eszéki (Slavonia) ev. lelkészi állomást** a május hó 28-án megtartott választásnál három magyarországi káplánpályázóval szemben megint egy külföldi, Pindor József znaimi lelkész helyettes nyerte el. Nevezett gyülekezetnek eddig volt három papja közül egy sem volt felszentelt ember (Krisona-növendékek.) A gyülekezet máig sem csatlakozott sehová, üggetlen felsőbb hatóságtól; intézkedéseiben a József féle törvények mérvadók.

— **Tanító-gyűlés.** A bacs szerémi ág. hitv. ev. esperességi tanító-egyesület f. hó 25-én, d. e. 1 $\frac{1}{2}$ 10-kor Ö-Verbász-on tartandja rendes közgyűlését. Tárgyai: 1. A gyermekfegyelem a szülőházban; 2. a humor a népi iskolában; 3. a tanító mint kántor; 4. gyakorlati előadás a földrajzból felsőbb osztállyal. 5. Pénztárvizsgálat. 6. Új témák kitűzése. 7. Indítványok.

— **A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság igazgató választmánya** f. hó 3-án d. u. 5 órakor Szász Károly püspök elnökle alatt gyűlést tartván bejelentett, hogy a f. évi április 6-án tartott közgyűlés óta, a mikor a tagok összes száma 1054 volt a tagok száma 70-nel gyarapodott és pedig 3 alapító tag (Ferenczy Imre n-lonyai segédlelkész, görbedi ref. leányegyház és Vecsey Oláh Miklós földbirt.) 25 rendes és 42 pártoló tag lépett be. A tisztántúli püspök úr a Társaság érdekében egy meleghangú körlevelet bocsátott ki kerülete lelkészeihez és presbyteriumaihoz. Ennek hatása alatt a Csiky L. által szerkesztett „Debr. Prot. Lap“ kimutatása szerint eddig belépett alapító tagul 100 frttal a szóváthi ref. egyház; a népi iratok kiadására alapítványul a gávai ref. egyház 50 frtot adott. Ugyane célra az eszlári ref. egyház 10 frtot; rendes tagul 4 jelentkezett, pártoló tagul pedig 1; segélyezésül

a nagy-ecsed i ref. egyház s Takács Lajos nyirmedgyesi ref. lelkész 1 frtot, s Orosz Bálint ugyanottani tanító adott 50 krt; a nevezett lapnál tehát összesen begyűlt 84 frt 50 kr. Legközelebb pedig alapító tag lett a nagybányai ref. tanító-egyesület, mely volt elnökének Szabó Albertnek és nejeének emlékére tett 100 frtos alapítványt. 1891. január 1-től május 31-ig a pénztár bevétele volt 4855 frt 78 kr; kiadása: 4326 frt 31 kr. — A módosított alapszabályok jóváhagyattak s a f. tanács útján leérkeztek. A Társaság által hirdetett pályázatra egy pályamű érkezett a f. évi május 1-én lejárt határidőre: „Hol nincs versenyezés, nincs küzdtere bátor erőnek“ jeligével a budai ref. zsinat történetét tárgyzva. Birálatra Balogh F., Varga L. és Gyurácz F. urak fognak felkéretni. A megindítandó népi iratokra vonatkozólag az igazgató választmány kimondotta, hogy a pártfogók és alapítók mindenik iratból kapnak 1—1 példányt, valamint a segélyző tagoknak is minden népi kiadványból küldetik egy-egy példány segélyezési összegük határáig. A választmány a népi iratok kiadására nézve a Tract Societyvel való közreműködés főbb pontjaiban is megállapodott, s e pontozatok a Society londoni igazgatóságához fognak megküldetni.

— **Orgona-szentelés.** A brassói ág. hitv. ev. magyar esperesség kötelékébe tartozó Csernátfalú egyházközségben az 1891-ik év május hó 24-én d. e. 10 órakor a templomban — népes közönség előtt ment végbe az új orgona felszentelési ünnepélye. — A felszentelési actust nt. Moór Gyula főesperes, Borcsa Mihály bacsfalusi — és Kiss Árpád csernátfalusi lelkészek segédlete mellett — köztetszés s öröm közepett végezte. — Az 1440-ben épült csernátfalusi ósrégi templom, — mely a hétfalusi összes csángó-magyar híveknek első és egyedüli közösen használt templomuk volt sok ideig; igen rég idő óta nélkülözötte az új korszerű alkotású orgonát — lévén ott hosszú évek során a templom nagyságának, a gyülekezet népességének — s az igényeknek teljesen meg nem felelő egyszerű kis orgona. A templomi ünnepély zömét túlnyomó számban a helybeli egyháztagok, továbbá a 4 falusi intelligencia köréből többen — és 4 ág. hitv. ev. lelkész alkották. Az ósrégi csernátfalusi templom primitív szerkezetű tornya helyett, egy újonnan épüldő impozáns torony is felszentelésre vár. Minek keresztülvitelére a fiatal munkás lelkész, a derék népes gyülekezet — és a lelkes buzgó főesperes a közel jövőben egyaránt biztos reményt és garantiát nyújtanak! L

— **A hannoverai „Gotteskasten“** pénztárab 1890. évben befolyt 8828 mk., a stadei Luther egyesületnek 847 mrknyi jövedelme volt. Különösen a kebelbeli diaspora részesült nagyobb adományokban; legtöbb adatott Salzuflennek. Nagyobb mérvű segélyben részesültek: a kivándorlási missio 500. a Luther alapítvány 450 mrkt. Csehországnak 1100 márkát se mellett a központi pénztárnak 450 márkát fizetett; a tótságnak 1200 márkát jutott.

— **A varratlan szent köntöst** ismét kiállítják Trierben. Utoljára 1844. évi auguszt. 18—október 5-ig volt kiállítva, amikor a laurahüttei segédlelkész Ronge János protestációjának következményeképp a „német katolikus“ felekezet megalakulásáért eredményezett. Ugyan a villamosság és gőz százada, mely már eddig is, Mária szeplőtlen fogantatásával a syllabus és encyklikának, a lourdesi csodadolgoknak ékességeivel dicsekedhetik elvisel-e szótlanul azt a végén, mit közepetáján kikaczagott?

— **Igaz-e, hogy dr. Luther Márton felakasztotta magát,** vagy Luther Márton kedélyállapota, életének végpercei és halála. Psychologiko-hisztorikus tanulmány. Irta dr. Reindl Román. Budapest. Ilyen czim alatt jelent meg a „Hunyadi Mátyás“ intézetben egy 73 oldalra terjedő füzetke, melynek szerzője, — az ismeretes Lepsényi mód-

jára, hasonló logikával s történelmi ismeretek fonalán igyekszik bizonyítani, hogy Luther megőrült állapotában fogott a nagy munkához; legszembetűnőbb bizonyítéka ennek — mondja — a kolostorba lépés. Vonjuk le a következcziát, aki kolostorba megy, az mind bolond! Ez időtől fogva szenvedélyei, (részeskedés, szatiriazis stb.) fokozódnak, a legfőbb fokot a felakasztásban érték el. — A történelmet nem ismeri, vagy szándékosan hamisítja, hiszen Bellarminra támaszkodik és a pszichologikus bizonyíték legbolondabbika, midőn így érvel: „midőn a pápaság a tridentinai zsinat megnyitása alkalmával egész fényét s dicsőségét fejtette ki s Luther akkor sem vetett véget áldástalan életének, csakis az isteni gondviselésnek köszönhető, mely az ember lelkét még mindig meg akarta menteni az örökkévalóságnak.“ Aztán sehogy sem tud kibékülni az „ördög“ s kísértésai képzetével. Az ilyen ember akart volna szakítani a multtal, így tör ki egész vehemenciával, — ahhoz óriási erkölcsi erő kellett volna, melylyel nem bírt, de az ember meglazulásáról szóló tana következtében nem is bírhatott. A németországi fejedelmek csupán rablási szándékból, melyet Luther szított, állottak az ő pártjára; — némelyek pedig tudatlanságból, mert nagy okosan elhallgatták a felakasztás tényét. Nézzék protestans uraim Olasz és Spanyolországot, hová a meghamisítatlan igazság elterjedt, ma is ment az eretnekégtől!! Irodalmi (?) tevékenységének van azonban intenciója is, ez a lólab. Egy fáj neki, mint igazhitűnek: hogy a regnum marianumban a kisebbség akarja uralni az egész országot. E fájdalom hangján zengi el hatyú-dalát: „Protestans Uraim! térjetez vissza az egyedül üdvözítő egyházba, önnöknél a kezdet, istennél a többi!“ Román úr megelégedezik, hogy fontosabb teendőink is vannak, de hát hogy kibékítsük? Ajánlom rendezzünk országos gyűjtést s küldjük a doktort tudományával egyetemben a Lipótmezőre, mert szüksége van rá!! — P. ó. —

— A pápaság békét jelent. Ezt hirdeti a legkülönbözőbb variációban minden vén és kölyök jezsuita, ha azonban figyelemmel kíséjük a vatikán és a jezsuitismus által sugalmazott sajtót, igazat kell adnunk Amort J-nek, midőn azt mondja, hogy az európai béke felforgatója a Vaticanban ül. Nézzük p. o. a pápai udvari lapot az „Osservatore Romano“t ez többek között f. évi 98. számában így ír: „A jövő a katolikus egyház és a pápaságé. Ezt éreik maguk a liberalisok is, mert látják mi történik szemek előtt Itáliában és más országokban. Ha hatalmas birodalmak kénytelenek, a katolikus tanokban keresni egyedüli hathatós ellenszert a liberalismusból származott anarchikus socialismus ellen; ha a catholicismus legbüszkébb ellenei kényszerülnek a társadalmi rend fenntartása érdekében vele tárgyalásokba bocsátkozni; ha látjuk, hogy daczára a hatalmas erőlködésnek, a pápai hatalom oly óriási mértékben növekedett; ha magában Itáliában is, hol mindent megkísértettek, hogy a catholizmust szétrobbantsák a vallásos mozgalmak erő és kiterjedés tekintetében folyvást növekednek: akkor ostobaság azt gondolni, hogy e küzdelemben az antiklerikalismus lesz a győztes. A sektákkal megtelt, elfajult Itália megmutatta, mire megy a maga lábán, nem nyert vele semmit, vagy azt, hogy nyomorúságos helyzete még szomorúbbá vált. És hogy ezen a szerencsétlen állapotokon segítve legyen, egy új választási rendszert akarnak behozni?! Ohó! Ha így megy ez tovább, az anarchia és socialismus karjaiba kerülnek mihamarább annélkül, hogy ezzel megakadályoznák azt, hogy a jövő a catholicismus és a pápaságé legyen! Ugye ez nem olyan siránkozó, kesergő hang, mint a milyet a Magyar Állam nyög szüntelenfüleinkbe.

— Római türelmetlenség. A r. kath. türelmetlenségnek egy jellemző esete történt nemrég egy kis faluban Erfurt mellett, tehát egy kiválóan protestans vidéken. Folyó év

május 22-én, pénteki napon F. lelkész, kit B. falucska lelkészének választott, hívei nagy ünneppéggel elhozták Erfurtból. A küldöttség élén nyolcz lovas ment, az út a községbe U. és D. falun, melyek B-nek leányházai, visz keresztül. Ezek még tiszta katolikus falvak, melyek még hármat hozzávéve egyedüli positióját képezik a catholicizmusnak Erfurt környékén. D. azonban vagy 130 ev. lélekből álló diasporát képez, mely U.-hoz tartozva B. falu lelkészének gondozása alatt áll. Így B. új lelkésze ezen diaspora-gyülekezet lelkipásztora is. Ezért az új lelkész D-ben hívei, mint ez B. és U.-ban meg is történt, ünneppéyesen üdvözölni készültek, s diadalkaput akartak emelni neki. Egy evangélikus korcsmáros és kereskedő ezt a diadalkaput a házuk elé akarták és szándékuk volt lakóhelyeiket feldíszíteni. Ez ellen tiltakoztak a község kath. lakói és a falusi jegyző és kinyilatkozatták, hogy a korcsmába többet nem mennek, a kereskedőtől többet nem vesznek, ha szándékukat megvalósítják. Ezek a fenyegetéstől megijedve, elállottak tervüktől és csak a falu végén emeltek egy szerény diadalkaput. Mint beszélük, ezt a diadalkaput a katolikus hívek processiói alkalmával gondosan elkerülték, mert az a hit volt köztük elterjedve, hogy ha keresztül mennek alatta, meg lesznek szentségtelenítve. D-ben úgy gondolkoznak, hogy mert D. kath. falu, evangélikus papnak köszönni nem szabad. D. falu evangélikusai pedig mindig voltak annyi tekintettel katolikus polgártársaikra, hogy urnapja alkalmával ők is felékesítették házaikat. Ebből látszik, mi a következménye, ha békeszeretetről (és egy kevés gyengeségből!) a római katolikusok kívánságait teljesíteni törekszünk. Minél többet engedünk, ők annál többet igényelnek és követelnek, — annál ridegbben lép fel az ultramontanismus. Bárcsak egyszer valahára levonnák már Németországban ezen annyiszor hangoztatott tényből a tanúságot.

PÁLYÁZATOK.

— A körmöczbányai ág. h. ev. gyülekezet megújítja ezennel az ezen lap 8., 9. és 10-ik számában közzétett pályázatot segédlelkészi-hittanári állomására, melyet különösen a most akár a hazai intézetekből kikerülő, akár külföldről hazakészülő lelkész-növendékek illetőleg lelkészjelöltek figyelmébe ajánlok.

A kellőleg felszerelt jelentkezések jun. 30-ig a lelkészi hivatalhoz címzendők.

Körmöczbányán 1891. máj. 31.

Raab Károly,
lelkész-esperes.

A selmeczbányai ág. hitv. ev. egyház lelkésze, egy a tót és magyar nyelvben — s ha lehetséges a németben is jártas káplánt keres.

Évi javadalom: 120 frt o. é. szabad lakás és teljes ellátás.

A folyamodmányok alólirotthoz küldendők.

Selmeczbanya (Hontmegye) 1891. máj. 21.

Hrencsik Károly,
ev. lelkész.